Wydanie wieczorne.
Nr. 200. Środa 19 sierpnia 1914. Rocznik XXIII.

2 K miesięcznie z odsyłką.
Zagranicą miesięcznie 2 M. 30 f., 3 fr. 50 ctm., 2½ szyl. 70 cm. amer.
Tygodniowo w Krakowie 40 h. z dostawą do domu 46 h.
Cena numeru oddzielnego 8 h.
Reklamacye otwarte są wolne od opłaty pocztowej. — Redakcya rękopisów nie zwraca i bezimiennych listów nie uwzględnia.

# NAPRZÓD

Organ centralny polskiej partyi socyalno-demokratycznej.
Wychodzi codziennie popołudniu z wyjątkiem niedziel i świąt.

Redakcya i Administracya Kraków, Dunajewskiego 5.
Telefon Redakcyi Nr. 396.
Telefon Administracyi Nr. 2314.
Konto czekowe Nr. 34.095.
Adres telegr.: Naprzód Kraków.
Dział inseratowy:
Pl. WW. Świętych 11.
Telefon Nr. 1354.
Konto czekowe Nr. 910.
Ceny ogłoszeń: Za miejsce wiersza petitem 20 h. Za miejsce wiersza petitem w nadesłanem 60 h.

# Nowa klęska Moskali. Wojska austryackie w Bessarabii.

## Nowa klęska Moskali.

**Berlin**, 19 sierpnia.

Generalna komenda I. korpusu armii donosi: Dnia 17 b. m. odbyła się walka pod miejscowością Stołupiany (Stallupönen), w której części wojska I. korpusu armii biły się z nieporównaną walecznością, tak, że **odniesiono zwycięstwo.** Przeszło **3000** jeńców i 6 karabinów maszynowych wpadło w nasze ręce. Jeszcze inne karabiny maszynowe, których nie można było zabrać, uczyniono niezdatnymi do użytku.

## „Zdobyta“ chorągiew niemiecka.

**Berlin**, 19 sierpnia.

Biuro Wolffa donosi:

Rosyanie głośno się chwalą ze zdobycia jednej chorągwi niemieckiej w potyczce pod Margrabowem. Jest to chorągiew, którą zwykle podczas uroczystości wywieszano **na urzędzie pocztowym.**

## Okrucieństwa Moskali.

**Berlin**, 19 sierpnia.

„Lokal-Anzeiger“ donosi z granicy wschodniej:

Rosyanie **podpalili 10 miejscowości granicznych.** Mieszkańcy, ratując życie, porzucili mienie i dobytek. **Rosyanie strzelali na wszystkie strony** do każdego, kto im się nawinął. W miejscowości Radsen zastrzelono w ten sposób **7 osób.**

## Przeciw kłamstwom angielskim.

**Berlin**, 19 sierpnia.

„Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ donosi: Kierownik wielkiej amerykańskiej agencyi dziennikarskiej „Associated Press“ w Nowym Jorku p. Melwille Stone wystosował pod datą 14 b. m. do kanclerza następujący telegram:

„Ekscelencyo: Ponieważ rząd angielski codziennie ogłasza sprawozdania o przebiegu wojny, byłoby nam bardzo przyjemnie otrzymywać podobne wiadomości także od rządu niemieckiego“.

Kanclerz odpowiedział na ten telegram:

„**Niemcy są odcięci od międzynarodowego ruchu informacyjnego** i nie mogą się bronić wobec **kłamstw.** Liczą oni na to, że **czynami** dowiodą fałszu doniesień wrogów. Dziękują oni każdemu, kto im pomoże w rozpowszechnianiu prawdy.

## Wojska austryackie w Bessarabii.

**Czerniowce**, 19 sierpnia.

„Czernowitzer Allgemeine Zeitung“ donosi z obszarów granicznych obsadzonych przez wojska austro-węgierskie:

Wojska nasze po wejściu w te obszary znalazły **wsi zupełnie opustoszałe z ludzi**, ponieważ wojsko rosyjskie, opuszczając tamte strony, przestrzegało ludność przed okrucieństwami żołnierzy austryackich. Gdy jednakże przekonano się, że **żołnierze nasi przyjaźnie zachowują się wobec pozostałych starców i kobiet**, powróciła i reszta ludności i wkrótce poczęła się **bratać z naszymi żołnierzami.** W wielkiej wsi Regacz niema ani szkoły ani poczty ni telegrafu. Jak donoszą **z Kijowa**, ludzie „prawdziwie rosyjscy“ usiłowali **pozyskać żydów** do manifestowania za wojną, przyrzekając im **po wojnie równouprawnienie.**

## Odezwa cara do żydów.

**Amsterdam**, 19 sierpnia.

Dziennik „Handelsblad“ omawia doniesienia dzienników niemieckich, że **car wydał proklamacyę „Do moich kochanych żydów“** i przedstawia, że wydaje się wprost nieprawdopodobnem, aby rząd rosyjski odważył się na rozpowszechnianie takiego dokumentu. Dokument taki każdemu żywo uprzytomni **pohańbienie kultury**, jakiego dopuszczają się Rosyanie wobec żydów **przez pogromy** i udręczenia moralne i materyalne, przez odebranie wszystkich praw i wyrzucenie poza nawias towarzystwa. W Dumie rosyjskiej publicznie powiedziano, że **cała policya rosyjska żyje z wymuszań** popełnianych na żydach. Nawet **wicegubernator w Charkowie** otrzymuje 6000 rubli rocznie z tych pieniędzy. Jak więc można śmieć mówić o dobrodziejstwach i miłości domu Romanów dla żydów?

## Powstanie na Kaukazie.

**Konstantynopol**, 19 sierpnia.

Dzienniki donoszą, że powstanie na Kaukazie przeciw Rosyi **rozszerza się.** Powstańcy **wysadzili w powietrze most** nad rzeką Araxes. Jest to most jedynej linii kolejowej prowadzącej z Rosyi do Persyi. **Rosyjskie wojska uciekają z bronią** i tobołami na granicę turecką. Przedwczoraj przekroczyła wielka ilość żołnierzy rosyjskich granicę turecką i wstąpiła na ziemię turecką. Ceny środków żywności na Kaukazie poszły **czterokrotnie w górę. Coraz trudniejszem jest stłumienie powstania.**

## Obrona Austryi przed oszczerstwem.

**Rzym**, 19 sierpnia.

Agencya Stefaniego donosi: Angielski ambasador ogłosił następujące oświadczenie: Wobec tego, że wychodzące w Bolonii pismo „Resto del Carlino“ ogłasza wiadomość datowaną z Ankony zawierającą rzekome szczegóły o ucieczce konsula angielskiego z Tryestu, który miał udać się na pokładzie okrętu „Eletrico“ do Ankony, aby ujść prześladowań ze strony Austryaków, angielska ambasada **w imieniu prawdy** spieszy podać do publicznej wiadomości, że wszystkie szczegóły podane przez wspomniane pismo są **zupełnie zmyślone.** Konsul angielski w Tryeście znajduje się w Vittorio koło Treviso i może tylko **z pochwałami** wyrazić się o względności objawionej mu przez władze austryackie. **Angielscy poddani w Tryeście nie mogą też w żadnym kierunku się uskarżać.**

## Turcya za trójprzymierzem.

**Wiedeń**, 19 sierpnia.

„Politische Korespondenz“ donosi z Konstantynopola, że we wszystkich meczetach odprawiane są modły **za powodzenie armii austro-węgierskiej i niemieckiej.** Dzieje się to po raz pierwszy, że w tureckich meczetach, odprawia się modły za powodzenie armii państw chrześcijańskich.

## Pożyczka wojenna Włoch.

**Rzym**, 19 sierpnia.

Agencya Stefaniego donosi: Królewskie rozporządzenie upoważnia ministra skarbu do wydania nowych asygnat kasowych po 10 i 5 lirów do wysokości **350 milionów lirów**, które znajdą pokrycie kruszcowe. Minister skarbu otrzymał dalej upoważnienie do wydania not po 1 i 2 liry, które również będą miały pokrycie kruszcowe w skarbie państwowym.

* * *

## Powstanie w Albanii.

**Rzym.** Agencya Stefaniego donosi z Valony pod datą 18 b. m.: Powstańcy muzułmańscy **podpalili Berat** i obsadzili wczoraj wieczorem Fieri. Dzisiaj przybyli nad rzekę Wojusę. Miasto jest **bezbronne**, panuje panika.

# Wydanie poranne i wieczorne razem 8 hal.

# Naczelny Komitet Narodowy.

### Odezwa departamentu skarbowego.

Krew polska padła na szalę wypadków! Tysiące młodzieży naszej, zorganizowanej w kadry wojskowe, w ścisłej militarnej łączności z armią austro-węgierską, znajdują się już na polu walki. W ślad za nimi gotują się do wyruszenia w bój dalsze zastępy.

Wyprowadzając na teren toczącej się wojny najdrogocenniejszą rzecz, jaką naród może poświęcić: kwiat naszej młodzieży, zjednoczona, zwarta i karna opinia polska tej dzielnicy rozumie, iż spłacamy tem nietylko dług honorowy monarsze, pod którego berłem część skołatanej ojczyzny naszej znalazła bezpieczne schronienie, lecz także torujemy drogę **wskrzeszeniu sprawy polskiej na wielkim sądzie**, który zakończy obecne krwawe zapasy. Współuczestnicy w boju, toczącym się na ziemiach naszych, staniemy się również **uczestnikami zdobyczy zwycięskich i porachunków sprawiedliwych**.

Dla osiągnięcia tego upragnionego końca wojny wytężyć musimy wszystkie siły. Musimy zdobyć się **na najwyższą ofiarność** nietylko krwi, lecz mienia, na ofiarność, stojącą na poziomie wielkiej, jedynej w dziejach chwili.

**Żołnierz polski już walczy.** Zwracając się ku niemu z gorącem życzyniem zwycięstwa, my pozostali w domu winniśmy przynieść mu wszystko, co zwycięstwa tego jest nieodzownym warunkiem, a co zawisło **od dobrze zaopatrzonego Skarbu wojennego.** Nasze zbrojne szeregi potrzebują tam, na polu walki, żywności i odzieży, aby nic ze swej cielesnej krzepkości i sprawności nie uronić, aby cały ich zasób módz wytężyć w uderzeniu na wroga.

Departament skarbowy N. K. N. w Krakowie zwraca się do ogółu polskiego z naglącem wezwaniem **o ofiary na Skarb wojenny.** Wzruszające przykłady ofiarności **warstw najuboższych,** jakie przyniosły nam dni ostatnie, powinny zapalić do szlachetnego wyścigu tych, którzy łatwiej i więcej mogą złożyć na ołtarzu Ojczyzny. Nie może tu nadewszystko zabraknąć **żadnej korporacyi, żadnego ciała zbiorowego.**

Naczelny Komitet Narodowy odzywa się do wszystkich Rad powiatowych i Rad miejskich, do wszystkich instytucyi finansowych, do wszystkich organizacyi gospodarczych **w zachodniej części naszego kraju,** aby natychmiast wypełniły **naglący i święty obowiązek narodowej ofiary.** Bezzwłocznie powinny zapaść odnośne uchwały i zaofiarowany grosz wpłynąć do Skarbu wojennego.

Należy jeszcze raz powtórzyć: Nasi żołnierze są w polu — wskazany jest pośpiech jak największy!

### Odezwa departamentu wojskowego.

Obywatele szewcy! W chwili, gdy bracia nasi stają do orężnej rozprawy z caratem o niepodległość i niosą życie w dani Ojczyźnie, my pozostali na miejscu mamy święty obowiązek zaopatrzyć ich we wszystko, co dla żołnierza w polu jest koniecznem.

Polska intendantura wojskowa wzięła to zadanie na siebie, wytwarzając we własnym zarządzie przedmioty zapotrzebowania wojskowego. Między innymi wre praca **w warsztatach szewskich,** ale szczupła liczba pracowników nawałowi roboty podołać nie może. **Przyjdźcie więc do nas,** znajdziecie tu pracę i zarobek a prócz tego zdobędziecie przeświadczenie, że służyliście dobrej sprawie, że w historycznej dla nas chwili nie siedzieliście z założonymi rękoma.

*Polska intendantura wojskowa*
(Radziwiłłowska l. 23).

### Datki na skarb wojenny.

Departament skarbowy Naczelnego Komitetu Narodowego zorganizował się i urzęduje w domu przy ulicy Poselskiej 8. w godzinach on 9—1 i od 1—6 popołudniu.

Wszelkie dary na rzecz Skarbu wojennego legionów polskich odbiera Kasa miejska przy ulicy Poselskiej l. 6. I. p. w godzinach od 9—1 i od 4—7.

Dla drobnych darów, tudzież dla wszelkich informacyi utworzonem zostało biuro przy ulicy Poselskiej 8 na parterze, które urzęduje bez przerwy od godziny 8 rano do 10 wieczorem.

Departament skarbowy N. K. N., zwracając się z gorącą prośbą o jak najliczniejsze składanie darów w gotówce na najpilniejsze potrzeby walczących już na terenie Królestwa Polskiego wojsk, zawiadamia, że Skarb wojenny Legionów polskich przyjmuje również książeczki wkładkowe, papiery wartościowe, czeki, kwity wojskowe itd.

W dalszym ciągu złożyli: p. Józef Męciński 5000 K.

Urzędnicy, podurzędnicy i służba linii kolei północnej w Galicyi utworzyli komitet, celem niesienia pomocy finansowej Polskiemu Skarbowi Wojskowemu, a to w formie jednorazowych datków i stałego opodatkowania się. Jako pierwszą daninę złożył komitet 1000 K, w czem zawarte są także datki następujących firm, względnie osób, mających bliższe stosunki z koleją: P. Gutman 100 K, p. Silberowie 200 K. p. Leimann 60 K, p. Bogacki 100 K, personal restauracyi kolejowej 5 K.

# Walki z Moskalami w Galicyi wschodniej.

W pobliżu **Radziechowa,** na granicy rosyjsko-austryackiej, przyszło onegdaj do poważniejszej utarczki między silnym oddziałem wojska rosyjskiego, złożonego **z piechoty i kawaleryi,** a wojskiem austryackiem, mianowicie kilku kompaniami lwowskiej „trzydziestki" oraz huzarów-honwedów. Brawurowy **atak na bagnety** „lwowskich dzieci", wsparty przez Węgrów, poczynił **formalne spustoszenie** w szeregach rosyjskich; Moskale uciekli w popłochu, zostawiając na polu bitwy **masę zabitych i rannych.** Straty nasze minimalne.

Pod **Koszlakami** (pow. Zbaraż), oddalonemi 3 kilometry od granicy rosyjskiej, wpadli kozacy w liczbie około 200 na terytoryum austryackie. Komendant żandarmeryi Józef Kotula przy pomocy pospolitaków **odparł kozaków,** których 4 zabito, a kilku raniono. Z naszej strony padło 2, a 1 był ranny.

Z **Uhnowa** donoszą, że patrol kozacki usiłował przekroczyć granicę austryacką, został jednak **odparty** przez oddziały wojska austryackiego. Patrol wspomagany był przez piechotę rosyjską. **Straty nieprzyjacielskie znaczne.**

**Pod Stojanowem** odbyła się potyczka z Moskalami. Cztery kompanie 30 p. p. przypuściły zwycięski atak na bagnety. Moskale pierzchnęli. Straty ich są **wielkie.** Wzięto **dwie armaty moskiewskie** i dużo amunicyi.

Z **Mielnicy** donoszą: Komendant posterunku żandarmeryi Lambo ze szczupłym oddziałem pospolitaków odparł w Kiedrzyńcach, miejscowości pogranicznej nad Zbruczem, atak rosyjskich forpoczt kozackich i zmusił kozaków **do ucieczki.** Kozacy stracili kilkunastu rannych i kilka koni. W parę dni potem komendant Lambo **przekroczył granicę rosyjską** i zajął położone w odległości 2 klm. koszary rosyjskie i zatknął na nich sztandar austryacki.

Z **Husiatyna** donoszą: Patrol rosyjski przekroczył granicę koło Husiatyna, napotkawszy jednak na silną obronę ze strony austryackiej żandarmeryi, straży skarbowej i pospolitaków, **cofnął się,** pozostawiwszy 3 trupy, a uprowadziwszy z sobą kilku rannych. Po stronie austryackiej raniony jeden żandarm i jeden strażnik skarbowy — obaj lekko.

# KRONIKA.

Sroda 19 sierpnia.

### Nowiny krakowskie.

**Następny numer „Naprzodu" wyjdzie jutro o godz. 8 rano.**

**Jak najwięcej lornet polowych i turystycznych.** Prof. dr J. Latkowski i dr Maryan Łatkiewicz ofiarowali dla Strzelca dwie lornety polowe Górza, plecaki, manierki i ciepłą odzież. Zwracamy się do obywateli z prośbą o ofiarowanie lornet polowych i turystycznych, które przesyłać należy do Polskiej Intendantury wojskowej, ulica Radziwiłłowska 23.

**W teatrze ludowym** zespół artystów i artystek wystawia jutro i przez dni następne „Warszawiankę" i „Konfederatów barskich" na dochód Polskiego Skarbu Wojskowego. Zespół teatru ludowego w tych ciężkich czasach nie szczędzi trudów, aby dać publiczności odpowiednią do nastroju rozrywkę, przysparzając na cele narodowe pokaźny dochód. Publiczność krakowska niewątpliwie uzna ten trud i licznie pospieszy do teatru przy ul. Rajskiej.

**Banknoty dwukoronowe** nadeszły już do filii banku austro-węgierskiego, a w piątek zostaną puszczone w kurs.

**Zawieszenie wydawnictwa „Architekta".** Wobec tego, że sprawy poruszane przez „Architekta" straciły aktualność oraz wobec niemożności ściągnięcia prenumeraty za II. półrocze zaległych subwencyi, redakcya postanowiła zawiesić wydawanie „Architekta" aż do spokojniejszych czasów.

**Repertuar teatru ludowego przy ulicy Rajskiej.**
Sroda: „Kościuszko pod Racławicami".
Czwartek: „Warszawianka" i „Konfederaci barscy".

### Nowiny lwowskie.

**Straż obywatelska we Lwowie.** Wczoraj odbyło się w magistracie posiedzenie w sprawie utworzenia straży obywatelskiej. Przewodniczył prezydent Neumann, który przedstawił projekt statutu straży. Po ożywionej dyskusyi wybrano komisyę, złożoną z sześciu członków, która ostatecznie opracowała redakcyę statutu. Naczelnikiem straży będzie prezydent miasta, mieć on będzie oprócz tego komendanta także 6 zastępców, którym przydzielone będą poszczególne dzielnice miasta. Straż uzbrojona będzie w rewolwery i szable, a składać się będzie z obywateli, którzy się dobrowolnie zgłoszą. Projekt straży został już zaakceptowany przez namiestnictwo oraz dyrekcyę policyi.

**Wypłata wynagrodzenia za dostarczone konie i podwody z powodu mobilizacyi.** Wskutek otrzymanego dnia 17 bm. upoważnienia ministerstwa skarbu zarządziło prezydyum krajowej dyrekcyi skarbu bezzwłoczne stopniowe przekazywanie przez pocztową kasę oszczędności wynagrodzenia za konie i podwody, dostarczone z powodu mobilizacyi tak, iż w najbliższych dniach rozpocznie się wypłacanie tych wynagrodzeń.

### Z kraju.

**Dezercya z armii rosyjskiej.** Ze Stojanowa donoszą: W piątek 14 b. m. po południu przeszły dwie sotnie kozaków granicę i poddały się naszej straży granicznej. Major rosyjski na chwilę przed rozbrojeniem swego oddziału wystrzałem z rewolweru odebrał sobie życie.

**Na Polski Skarb Wojenny** przekazał „Sokół" w Żabnie cały swój majątek w kwocie 410 K 45 h. Zebrana w kasynie inteligencya miejscowa złożyła na ten cel 120 K, zaś dr Wittek na kwitaryusze P. S. W. zebrał 119 K.

# Pogorszenie stanu zdrowia papieża.

**Rzym, 19 sierpnia.**

Stan papieża, który wedle zdania lekarzy wczoraj wieczór był uspakajający, w ciągu nocy ubiegłej się **pogorszył.** Papież spędził noc niespokojnie.

Po dzisiejszej rannej wizycie lekarze w porozumieniu z sekretarzem stanu Merry del Val postanowili wydawać rano i wieczorem biuletyny. Pogorszenie się w stanie zdrowia papieża powoduje żałobę i niepokój w Watykanie.

* **Do wszystkich grup miejscowych i stacyi płatniczych, jakoteż wszystkich mężów zaufania centralnej organizacyi kolejarzy!** Zawiadamiamy niniejszem, że z powodu zawieruchy wojennej jesteśmy zmuszeni wstrzymać na pewien czas wydawnictwo „Kolejarza". Wzywamy wszystkich naszych członków, by stali twardo w szeregach centralnej organizacyi, by nas zbliżający się jasny świt zastał na stanowiskach. Niech każdy z Was jaknajsumienniej spełnia swe obowiązki. Niech z Was nikt nie zapomina, że jest Polakiem i w miarę zasobów i sił niech wspomaga usiłowania narodowe.

*Sekretaryat centralnej organizacyi kolejarzy we Lwowie.*



Wydawca: Ignacy Daszyński. — Redaktor odpowiedzialny: Franciszek Kubanek. Drukarnia Ludowa, Kraków, Dunajewskiego 5 (Telefon 1310).